

Харків: Консум, 2000. 592 с.

3. Міжнародне публічне право: підруч. / В.Ф. Антипенко, Л.Д. Тимченко, О.В. Беглий, О. А. Радзівілл [та ін.]; відп. ред. В.Ф. Антипенко. В 3-х томах: Т. 1. Київ: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2012. 420 с.

4. Статут Організації Об'єднаних Націй. 26.06.1945. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>

5. WTO Dispute Settlement Understanding. URL: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/legal_e.htm#ag

УДК 341.824(043.2)

Радзівілл О.А., к.ю.н., доцент,

Єрко Г.Г., к.ю.н.,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Міжнародне право і міжнародні організації на чолі з ООН за останні кілька десятиліть доклали серйозних зусиль для захисту природи і екологічних прав людини, сприяння впровадженню ресурсозберігаючих технологій, запобігання і оперативного усунення екологічних катастроф. Ці зусилля, безумовно, покращили загальне відношення людства до свого довкілля, яке, в основному, вже стало антропогенним. Проте глобальна екологічна катастрофа залишається вірогідною перспективою, а більшість населення планети сприймає екологічні проблеми поза реаліями свого повсякденного життя, яке продовжує бути екологічно небезпечним.

Основним джерелом екологічної небезпеки є стан суспільної свідомості. Інерція безвідповідального перед минулими і прийдешніми поколіннями відношення людини до природи є спадщиною ментальності, що тисячоліттями визнавала за норму експлуатацію людиною природи і собі подібних, а тенденції до її реанімації особливо характерні для неблагополучних суспільств країн, що розвиваються і «країн з перехідною економікою». Застарілі цінності станово-кастових суспільств, які, лише в новий час почали повільно відступати перед ідеалами громадянського суспільства, домінували весь період існування цивілізацій, дегуманізуючи людство практикою постійного утримання значної його частини в невольному стані, позбавленому правосуб'єктності і засобів достойного існування [1]. Новий час і індустріальна цивілізація лише посилили цей процес, формуючи «одномірну людину», підпорядковану технократичному управлінню і позбавлену реальної свободи вибору.

Перехід до постіндустріальної інформаційної ери відкриває можливості солідаризації жителів планети перед різноманітними викликами сучасності, оздоровчого впливу, через інформаційні мережі,

жителів благополучних країн на населення депресивних й маргіналізованих регіонів планети. Концепція глобального інформаційного громадянського суспільства, основні цілі й характеристики якого вперше викладені в Окінавській Хартії глобального інформаційного суспільства від 22 липня 2000 р. [2], прийнятій на саміті G8 (далі Хартія). в першому підрозділі Хартії: Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є одним з найбільш важливих чинників, що впливають на формування суспільства двадцять першого століття. Їх революційний вплив стосується способу життя людей, їх освіти й роботи, а також взаємодії уряду і громадянського суспільства. Цілі, для яких першочергово мають використовуватися можливості ІКТ – стабільне економічне зростання й суспільний добробут, стимулювання соціальної злагоди і повної реалізації людського потенціалу, зміцнення демократії, прозорого й відповідального управління, міжнародного миру й стабільності.

В Хартії комплексно визначено напрямки використання ІКТ, де крім подолання проблем екологічного характеру, зазначено: розширення можливостей використання цифрових технологій; подолання електронно-цифрового розриву; сприяння якнайширшій участі в розбудові інформаційного глобального суспільства; подолання розбіжностей в процесі його подальшого розвитку; формування політичного, нормативного і мережевого забезпечення; покращення технічної сумісності; зниження витратності інформаційних інфраструктур і спрощення до них доступу; розвиток людського потенціалу; сприяння розвитку електронної торгівлі. Хартія апелює до такого нового для міжнародного спілкування явища як ефективні саморегулятивні ініціативи різних соціальних груп і міжнародних установ. Успішність використання ІКТ обумовлена формуванням довіри у споживачів, поваги до приватного життя. Зусилля міжнародного співтовариства спрямовані на розвиток глобального ІС, повинні супроводжуватися узгодженими діями зі створення безпечного й вільного від злочинності кіберпростору.

Ідеї Хартії більш детально розкрито в Декларації принципів «Побудова інформаційного суспільства – головне завдання нового тисячоліття» від 12 грудня 2003 р. [3], прийнятій ГА ООН в Женеві на Всесвітньому саміті на вищому рівні з питань розбудови інформаційного суспільства (далі ІС).

В розділі А. Декларації визначено спільне прагнення й рішучість міжнародного співтовариства побудувати зорієнтоване на інтереси людей відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати інформацію й знання, мати до них доступ, користуватися й обмінюватися ними – з тим, щоб дати окремим особам, громадам і народам можливість повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи своєму сталому розвитку й підвищуючи якість свого життя на

основі цілей і принципів Статуту ООН і дотримуючись у повному обсязі та підтримуючи Загальну декларацію прав людини.

Загалом цілі глобального інформаційного громадянського суспільства: ліквідація крайньої бідності й голоду, забезпечення загальної початкової освіти, сприяння рівності чоловіків і жінок і розширення прав та можливостей жінок, скорочення дитячої смертності, поліпшення охорони материнства, боротьба з ВІЛ/СНІДом, малярією та іншими захворюваннями, сприяння екологічній стабільності, формування глобального партнерства в цілях розвитку для забезпечення мирного справедливого і процвітаючого світу цілей розвитку зв'язані з попередніми програмними актами ГА ООН, зокрема з Декларацією тисячоліття [4], Йоханесбурзькими Декларацією й Планом виконання рішень [5], Монтерейським консенсусом та іншими актами самітів під егідою ООН. Підтверджуючи «універсальність і неділимість, взаємозалежність і взаємозв'язок всіх прав людини і основних свобод, ці акти «м'якого права», присвячені розбудові глобального інформаційного громадянського суспільства, відкривають і початково систематизують ті можливості і дії, що відкривають для людства, через світові мережі комунікацій нову їх якість, масштаби і мультирівневість їх предметної сфери. Переводячи основний об'єм міжнародних контактів на рівень міжособистісного обміну інформацією, вони в зручному для кожного абонента режимі, сприяють усвідомленню всіх аспектів і механізмів невіддільних «горизонтальних» міжнародних відносин.

Проте відкриття нових можливостей інформаційного суспільства часто сприяє використанню їх для антигуманних цілей, вмотивованих застарілими цінностями станово-кастових суспільств, про що свідчить небачені масштаби гібридної війни, що ведеться РФ по усьому світі проти України і обраних нею цінностей громадянського суспільства. Міжнародне співтовариство потребує щирої солідаризації навколо таких цінностей, і вирішальним чинником в цьому процесі має стати гуманізація суспільної свідомості шляхом її переорієнтації з підпорядкованості технократичним домінантам, на соціабельні і антропоцентричні пріоритети.

Література

1. Радзівілл О.А. Ноосфера як «Спільна Спадщина Людства». Генеза. Вип. 5. Київ, 2005. С. 51-74.
2. Окинавская Хартия глобального информационного общества. URL: <http://www.iis.ru/library/okinawa/charter.ru.html>
3. Построение информационного общества – глобальная задача в новом тысячелетии. Декларация принципов (Документ WSIS-03/GENEVA/DOC/4-R, 12 декабря 2003 г.). URL: http://www.itu.int/wsis/outcome/booklet/declaration_Bru.html
4. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций. Резолюция Генеральной Асамблеи 55/2 від 8 серпня 2000 р. URL: <http://www.un.org/russian/>

documen/declarat/summitdecl.htm

5. Йоханнесбургская декларация по устойчивому развитию. Всемирная встреча на высшем уровне по устойчивому развитию (Йоханнесбург, Южная Африка, 26 августа – 4 сентября 2002 г.). Библиотека «Устойчивое развитие». URL: <http://www.ustoichivo.ru/biblio/view/140.html>.

УДК 341.824(043.2)

Радзівілл О.А., к.ю.н., доцент,

Єрко Г.Г., к.ю.н.,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПЛАНЕТАРНА ЕКОСИСТЕМА ЯК СПІЛЬНА СПАДЩИНА ЛЮДСТВА

Концепція Спільної спадщини людства в міжнародному праві в найширшому сенсі усвідомлюється як обов'язок міжнародного співтовариства зберігати й забезпечувати гармонійний розвиток всіх об'єктів матеріального й духовного світу, які спільними зусиллями всіх народів і держав мають бути передані його прийдешнім поколінням. На думку Ж. Тускоза, право спільної спадщини людства можна розділити на три напрямки: захист цивільного населення і соціально-культурних (невійськового призначення) об'єктів під час війни; право міжнародних (за межами національних юрисдикцій) просторів, включаючи Антарктику, небесні тіла і космічний простір; захист всесвітньої культурної й природної спадщини [1, с. 274].

Першими об'єктами, долученими до Спільної спадщини Людства «у широкому сенсі» стали об'єкти культурної спадщини під час військових дій і [2] і об'єкти Всесвітньої природної і культурної спадщини [3]. Далі предметом доктринального розгляду щодо їх включення до об'єктів спільної спадщини людства стали: атмосфера й прісноводні ресурси, озоновий шар, глобальний клімат, біорізноманіття. Важливим кроком до визнання єдності походження й забезпечення рівних прав народів і індивідуумів стала Декларація ЮНЕСКО про людський геном і права людини 1997 р., в ст. 1 якої людський геном визначено як спільну спадщину людства. В Декларації принципів «Побудова інформаційного суспільства – головне завдання нового тисячоліття» від 12 грудня 2003 р. [4], також йдеться про культурне різноманіття як спільну спадщиною людства (пп. 52-54), досить близькими за змістом до спільної спадщини є, використані в цій Декларації, поняття «публічний ресурс» і «публічне надбання» якими характеризуються всі знання та інформація, якими володіє людство, зокрема Інтернет визначено як «публічний ресурс глобального масштабу» (п. 48).